

Del pròleg de la reedició d'*Els ocells morts*

Gumersind Gomila (Maó, 1905-Perpinyà, 1970), durant els anys d'infància i de joventut en què va viure a Menorca, ja va manifestar la seva vessant artística com a pintor. A mitjan dècada dels vint, quan motius familiars el van portar a Perpinyà, no només continuà la seva tasca pictòrica sinó que se li'n desvetllaren d'altres: la poesia, l'assaig, la ceràmica... En totes aquestes manifestacions imprimí la seva personalitat, i en la poesia, concretament, deixà una obra de qualitat fins ara poc llegida i, per tant, poc coneguda.

Una de les causes principals d'aquesta desconexió, la trobam en la gairebé nul·la difusió dels seus llibres. El primer, *La sorra calenta*, fou publicat per la Societat d'Estudis Occitans, a Tolosa, el 1943. L'àmbit no fou el català, i el tiratge, escàs, es va fer al bell mig de la II Guerra Mundial. No ha de sorprendre la poca repercussió de l'obra, que fou reeditada (corregida i augmentada) per l'editorial Barcino el 1967, en una edició que va poder seguir un procés de distribució més ajustat a la normalitat dels llibres catalans de l'època. Un any abans, el 1966, les Edicions el Triangle de Barcelona, editorial creada per Gumersind Gomila per poder donar sortida a la seva obra poètica, es donava a conèixer amb *Llucifer*, obra a la qual s'afegiria *El vent fútil* (1967), i *Els ocells morts* (1969). Malgrat l'esforç que va fer Gomila per autopublicar-se a Barcelona, ciutat que ell considerava plaça forta de la cultura catalana i on calia imposar-se, la seva obra no va transcendir i restà en l'oblit. Aquesta mancança no desmereix gens la qualitat de la seva poesia, el coneixement de la qual és el primer pas que ens ha de menar a la correcta ubicació de l'autor dins de la història literària catalana.

Coincidint amb l'any del centenari del seu naixement, i amb la ferma voluntat de donar a conèixer la seva obra, l'Institut Menorquí d'Estudis reedita *Els ocells morts*, l'última obra publicada per Gomila. En aquest poemari, l'autor mitifica la seva infantesa menorquina, fet aquest que és un punt d'interès per al lector. Ens trobam davant d'una obra breu (31 poemes, els tres primers a mode de preludi), precedida per una nota en què Gomila explica l'origen dels textos, que foren escrits durant la dècada dels quaranta, abans de *Llucifer*, poemari del qual podia haver format un capítol. El tipus de poesia ho justifica, ja que aquesta es caracteritza per la introspecció personal, pel coneixement íntim del jo poètic –tota una novetat en la literatura rossellonesa del moment–, la infantesa del qual hi ocupa un lloc destacat. Així i tot, Gomila cregué que hi desentonava i no l'hi inclogué. I decidí publicar aquest capítol descartat en un volum, amb tot el que aquest fet implica, tot i que presentant *Els ocells morts* com a “situacions infantils, a l'aire insignificants”, com volent relativitzar la importància de l'obra. Cal, però, llegir aquesta nota com a simple recerca del favor del lector, perquè l'obra és molt més que un simple capítol exclòs d'un llibre. Recrear la infantesa, únic i vertader paradís perdut, no és un fet banal. Que “la importància” sigui “simplement emocional” vol dir que *només* és emocional, la qual cosa és prou significativa si parlem de Gumersind Gomila, un romàntic en el bon sentit del terme.

Després de la nota, el llibre s'enceta amb tres poemes que també en justifiquen el contingut. Edmond Brazès, poeta nord-català contemporani de Gomila, fa una interpretació d'aquest preludi en el sentit que s'hi reflecteix la imminència de la mort del jo poètic. Sigui açò cert o no, ens trobam amb un jo poètic en un moment vital en què necessita girar la vista enrere i recordar la infantesa, un món ja passat, però que forma part del seu bagatge emocional. Emprant la imatge simbòlica dels ocells (elements a mig camí entre la terra i el cel), cada poema del llibre és un record d'infantesa, la qual, com es

recorda al penúltim poema (“El fossar”), roman enterrada en una “illa amb serenor d’estàtua”.

Finalment, per acabar aquest pròleg, és interessant recordar què va dir d’aquest llibre el poeta menorquí Pere Gomila, el 1981, en el primer i llunyà homenatge que se li va retre: “el poeta, amb uns versos senzills, de dicció clara, de bellesa clàssica, s’endinsa dins aquest món encara més íntim i emocional dels seus records, de la vida passada a un altre indret que sempre portarà al cor, però que s’ha allunyat definitivament i que sura dins el seu cervell com volves lleugeres o plomes portades per una brisa llunyana”.

Ismael Pelegrí i Pons
(Maó-Alcalfar, 27 d’agost de 2005)